

DAN CULCER

Dan Culcer (n. 15 iunie 1941) este un critic literar, prozator, poet, traducător și ziarist român.

După încercări nereușite în 1957 și 1958 de a intra la medicină sau la istorie (amândouă fiind facultăți unde se aplica *numerus clausus* contra copiilor de burghezi), reușește să-și transfere dosarul la Facultate de filologie română a Universității Bolyai din Cluj. Cunoștințele de limbă maghiară pe care i le cultivaseră mama și unchiul, ambii bilingvi, îi folosesc și ulterior, căci pe această bază, ca diplomat al Facultății de filologiei, specialitatea limba și literatura română, a unificatei (1959) universități Babeș-Bolyai, este repartizat în 1963, la propunerea profesorului universitar Mircea Zăciu, ca preparator universitar la Institutul maghiar de artă teatrală din Târgu-Mureș.

Fondează, împreună cu Romulus Guga și Mihai Sin, revista lunară de cultură „Vatra”, care apare începând cu mai 1971. Dan Culcer devine redactor de rubrica, redactor șef-adjunct, ca apoi să fie „degradat” ca publicist-comentator, și în fine șef de secție în urma câtorva „gafe” politice intenționate, expresia a unei opoziții politice precaute dar tot mai manifestă.

După moartea redactorului-șef Romulus Guga, intră într-o zonă de turbulențe în relațiile cu colegii, dintre care se vor alege și câțiva informatori amatori, pe fondul unor gelozii de

carieră. Această perioadă se reflectă în dosarul de urmărire informativă (D. U. I.) deschis pe numele „Dinu”, din arhivele Centrului național pentru studierea arhivelor Securității CNSAS. Este „criticat” și pus la punct în urma unei ședințe de partid în redacție, organizată cu sprijinul logistic și la îndemnul Securității județene, reprezentată de colonelul Nicolae Grama.

Întreține, încă din mai 1971, relații de taină cu unii reprezentanți ai exilului politic (Virgil Ierunca și Monica Lovinescu, ca atâția alții dintre colegii săi de condei, fără să afle că există solidarități, (datorită conspirativității impuse de epocă), face călătorii în Franța și Belgia ca membru al Societății Jules Verne din Paris și al Asociației internaționale a sociologilor de limbă franceză A.I.S.L.F., prezintă comunicări despre utopia negativă (=distopia) a lui George Orwell (în 1984 la Cerisy la Salle, ca bursier al „Fondation pour une entr'aide intellectuelle européenne „). Securitatea încearcă să facă joc dublu: îi aprobă pașaportul dar îi confiscă biletul de tren. Pentru a ajunge totuși la colocviu, străbate cu auto-stopul Europa de la Oradea la Paris, într-o săptămână. Scrie studii despre cenzură și are tupeul să încerce să le publice în Vatra, sub titlul „Listele de ‘uvrajuri prohibarisite’ „. Nu e cooperant cu autoritățile de Securitate, care află că nu e sincer cu ei, aduce cărți interzise care i se confiscă la vamă, îi umblă gura în public și încurajează diverși contestatari, Liviu Ioan Stoiciu, Dan Petrescu, Ștefan M. Găbrian. Era „țurnat” deja în 1972 de o poetă care își semna „notele informative” cu numele de cod „Donna Alba”. Securitatea reîncepe urmărirea informativă în 1982, corespondența îi este deschisă (vezi „Cartea albă a Securității”, ediția M. Pelin), se folosesc mijloacele tehnice - ascultarea telefonului, perchiziții domiciliare secrete.

E izolat în redacție și sfârșește prin a plănui o plecare definitivă în Franța în grup, cu toata familia sa de șase persoane, plecare pe care o organizează în taină și eficient. Sub pretextul unui tratament medical, a doua soție, scriitoarea

Maria Mailat, pleacă prima cu doi copii, în 1986. În august 1987, primește viza de ieșire și ajunge în Franța, la Paris, în octombrie 1987, prin reîntregirea familiei. Dan Culcer cere azil politic, care i se acordă imediat de către Oficiul francez pentru refugiați și apatrizi -OFPRA).

După câteva stagii de formare în domeniul utilizării ordinatoarelor în presă, devine el însuși formator și lucrează la Paris intermitent pentru CFPJ - Centre de formation et perfectionnement des journalistes, în calitate de conferențiar-ziarist.

Experiențe neconcludente și scurte în câteva redacții pariziene ca secretar de redacție („Alternances”, revista editată de fiica publicitarului evreu Marcel Bleustein (Blanchet) - agenția Publicis - pentru comunitate; „Argus”, o revista lunară de asigurări; „Africa International”).

Face o carieră de grafician pe ordinator și de ziarist, secretar de redacție, în presa sindicală franceză, fiind șef de serviciu Editură la Confédération française démocratique du travail (CFDT-Santé) începând cu 1993. Între venirea sa în Franța și momentul în care i se oferă un post stabil, face ziaristică ocazională și prost retribuită la posturile de radio franceze (Radio France International - RFI, serviciul român) și engleze (BBC, serviciul român), sau neretribuită - la Radio Solidarnosc (un post parizian al rezistenței anticomuniste poloneze, al cărui studio era lângă Place du Tertre, în Montmartre, unde se întâlnește cu exilații mai vechi Dinu Zamfirescu, Antonia Constantinescu și Radu Portocală.

”Revoluția” română și prăbușirea statelor socialiste îi dau de lucru în mod neașteptat. Lucrează oficial ca traducător pentru o agenție de subtitraje video (Videoadapt), colaborează în perioada „revoluției” din România (decembrie 1989-februarie 1990) cu studiourile de televiziune TF1, A2 și La 5 din Paris, ca traducător-interpret. Onorariile substanțiale obținute astfel în câteva luni îi permit să se aventureze într-o lungă expediție

de recunoaștere, în compania etnologului francez ex-comunist Claude Karnoouh, de la Oradea la București, prin Maramureș și Secuime, din care aduce nu doar observații despre lumea veche care părea că nu se mai dă rămă, fixate într-un reportaj, „Periplu pentru descoperirea țării mele” (publicat în franceză de revista anarhistă „Iztok”, ci și nouă ore de imagini video HI 8 mm de maxim interes pentru istoria recentă, din zone neacoperite de emisiunile în continuu al Televiziunii Române „Libere”. O parte din imagini sunt distruse prin neglijența agenției Videodapt, câteva casete, copii Betacam, supraviețuiesc în arhivele Culcer (ele conțin un interviu cu Mihai Șora, ca ministru al Învățământului ; o lungă dezbatere în cadrului Grupului de Dialog Social (G.D.S.) la care fusese invitat generalul Chițac; scene din periferia Bucureștilor în perioada pre-electorală; manifestări al Bisericii greco-catolice la Cluj - slujba în aer liber; un interviu cu Mircea Zăciu, reuniuni politice de fondare ale Uniunii Democrate a maghiarilor din România UDMR la Cluj și Sf. Gheorghe, discuții cu profesori și studenți la Târgu Mureș pe tema învățământului medical universitar maghiar autonom, etc.). Televiziunea franceză, după o perioadă de exces, nu mai dă nici o importanță evenimentelor din România. Revoluția transmisă în direct se dovedise o înscenare politică manipulată de Securitate.

Înființează în mai 2000 revista electronică (on line) Asymetria (<http://www.asymetria.org>), care se reînnoiește trimestrial, cu peste 3 000 de vizite pe lună. La 7 decembrie 2000 înființează grupul de discuții Yahoo: „Societatea de mâine”, care reia titlul unei reviste clujene de sociologie din anii 1920-1925, fondată de Ion Clopoțel (http://fr.groups.yahoo.com/group/societatea_de_maine/) cu în jur de 150 de membri stabili. Militează pentru Procesul comunismului, pentru reprezentarea drepturilor victimelor sistemului penitenciar și carceral comunist, pentru aplicarea lustrației și pentru reintegrarea lui Paul Goma în drepturile sale

cetățenești, redactând singur sau în colaborare cu intelectualii Ioan Roșca, Valerian Stan, Flori Stănescu, Mircea Stănescu, diverse proteste și apeluri.

Scieri: „Un loc geometric” (texte), Editura Cartea Românească, București, 1973 „Citind și trăind literatura”, eseuri de sociologia literaturii, Editura Dacia, Cluj, 1976 „Serii și grupuri”, eseuri de sociologia literaturii, Editura Cartea Românească, București, 1981.

Preliminarii

Înainte de a răspunde întrebărilor dumneavoastră, voi face o frază privitoare la independența justiției, la inamovibilitate dar și la imunitatea parlamentarilor.

Imunitatea, ca și inamovibilitatea, sunt privilegii. Ele sunt practici sociale puse în lege pentru a apăra libertatea de decizie, a evita presiunile exterioare asupra celor care beneficiază de scutul lor. Or, se observă că hoțomanii se bat să ajungă parlamentari, pentru a beneficia de imunitate. Iată cum poate fi deturnată o prevedere inițial pozitivă.

Dar, după ieșirea de sub umbrela imunității, ce se întâmplă cu responsabilitatea juridică și politică? Cum pot fi trași la răspundere oamenii politici ale căror acte sunt dăunătoare social și inacceptabile moral?

Un exemplu: un cetățean care a fost prim-ministru după 1990 a semnat atunci câteva legi al căror efect dezastruos asupra economiei românești nu s-a resorbit nici după doua decenii. În numele unui concept așa zis modern despre economie, în cadrul regimului de restaurație, bunurile produse de întreaga comunitate națională a României erau declarate proprietatea entității Stat și astfel privatizate. Or, aceste bunuri, industriale sau altele, erau de fapt proprietatea întregului popor, chiar dacă formula poate părea acum ridicolă și comunistă, fiind produse de toți cei care au contribuit cu impozitele

prelevate la sursă, la construirea economiei românești după 1948, adică după naționalizare (vezi Legea Cojocaru și analiza privatizării pe care o face acesta în seria de articole publicate după 1990, strânse într-o carte disponibilă pe Internet).

Privatizarea lor a fost ilegală în formă și ar fi trebuit să se producă abia după distribuirea unor acțiuni tuturor cetățenilor României. Așa cum s-a procedat, prin devalorizarea abuzivă, ne aflăm de fapt în fața unei delapidări. Restituirea bunurilor naționalizate atunci, cu punerea în paranteză a o jumătate de secol de activitate economică colectivă, a fost și este o mare șmecherie, o mare excrocherie.

Mai mult, câteva din legile sau ordonanțele de urgență semnate de Petre Roman sau de urmașii săi nu sunt nici măcar accesibile publicului interesat, căci nu sunt publicate în colecția de legi a României de după 1990.

Astfel de cazuri, sunt cazuri școală, pe care ar trebui să le studiați la universitatea sau măcar după, fiindcă prin ele se exprimă esența abuzivă, nu democratică ci cleptocratică a regimurilor din România «post-comunistă». Pe care magistrații nu doar că le-au tolerat dar le-au și susținut.

Cred că este de datoria magistraților cinstiți, de a căror existență nu mă pot îndoii, pentru că ar însemna că nu mai există nici o speranță (tineri sau mai puțin tineri), să participe la dezbaterile și reforma socială și politică. Prin aplicarea legii, prin discutarea legii atunci când ea este pe cale de a fi strâmb alcătuită, înainte de votarea în Parlament, prin descurajarea manevrelor dilatorii, dar și prin încurajarea studierii istoriei instituționale, a raporturilor justiției cu instituțiile celelalte ale societății vechi sau actuale, atât cu Partidul Comunist din România, cu serviciile de Siguranță, de Securitate și Contrainformații interne și externe, cât și cu Parlamentul sau Ministerul Justiției, actuale. Magistrații pot încuraja transparența, facilita accesul la arhive, decide în acest sens când sunt sesizați prin acțiuni individuale.

Din Arhivele Naționale atât cât sunt ele accesibile acum, din fondurile diverselor secții al C.C. al P.C.R. se pot extrage deja informații pe această temă istorică, fără studierea căreia nici o analiză de perspectivă nu este posibilă.

Este de datoria unor asociații de profesioniști ai Justiției să facă aceste demersuri pentru purgarea nespusei și ascunsele relații de complicitate, ale căror acțiuni de deformare prin presiune au împiedicat funcționarea legală, corectă a justiției în România. Și care o împiedică și acum.

Chiar fără nici o intervenție a asociațiilor despre care se spune că ar forma, întemeiat sau nu, societatea civilă, reprezentative, nerepresentative sau pseudorepresentative, este interesul magistraților *in corpore* să dezvăluie complicitățile de aparat care au dus la constituirea unei imagini negative privind funcționarea justiției în România, mai ales după 1948.

1. Considerați că România de azi este diferită de cea anterioară anului 1989? Din această perspectivă, se poate vorbi, din perspectiva dumneavoastră, de o magistratură de dinainte de 1989 și de una de după 1989?

Nu se modifică o țară așa de repede. Deși interesul colectiv este greu de definit, rolul justiției ar fi, după mine, să participe la definirea acestui interes colectiv. Modificările ar trebui să se producă atât la nivelul economiei cât și la nivelul mentalităților. Iar purtătorii mentalităților sunt indivizii, în subsidiar instituțiile.

Practicile sociale nu se modifică prin legi, atâta vreme cât legile trebuiesc aplicate și atâta vreme cât aplicarea lor depinde de oameni, nu de zei sau supraoameni fără patimi și fără sex.

Dacă sunteți fizionomiști, nu puteți ignora fețele, siluetele inșilor care apar la televiziune, cefe, hainele care crapă pe ei, pleznind pe la cusături de grăsimile adunate, vorbirea

agramată a majorității celor care sunt așa zișii noștri reprezentanți. Avem aici un cerc vicios tipic. Ei sunt ca noi și noi ne comportăm ca ei. Din ce în ce mai vulgari, mai agresivi, mai convinși că legea nu ne apără, că legea poate fi deturnată, ocolită, disprețuită, că aplicarea ei este determinată de treapta socială pe care ne aflăm, cea înaltă scutindu-ne de răspunderi. Legea nu se aplică. Judecata este dată în funcție de statutul social superior și nu pe baza egalității tuturor în fața legii. Aș putea să dau exemple. Presa este plină de ele. Măcar atâta a mai rămas ca formă fără fond a așa-zisei democrații. Libertatea de a informa. Fără ca darea în vileag a unor situații strâmbe să aibă vreo consecință practică. Fiindcă mai rămâne punerea în mișcare a justiției. Ori aici, tot cei cu bani beneficiază de mecanism, cei fără bani nu au măcar curajul să deschidă o acțiune penală sau civilă, fiindcă ar intra pe mâna avocaților. Între cetățean și magistrat se interpune casta avocaților. Nu putem discuta serios despre administrarea justiției dacă nu luăm în studiu comportamentul acestei caste, în compunerea căreia au intrat după 1990 mulți foști judecători pătați de colaboraționism, reciclați într-o meserie bănoasă, unde trecutul lor nu mai are nici o importanță. Sau are, în măsura în care apartenența la vechile rețele, complicitățile de pe vremea comunismului funcționează electiv.

Căutați biografiile indivizilor care ne reprezintă în Parlament. Studiați carierele celor care au condus sau mai conduc țara, direct sau indirect, de la Ion Iliescu, Petre Roman sau Traian Băsescu la Gigi Becali, Sorin Ovidiu Vântu, Ion Țiriac etc. Acolo veți observa cum se curăță de pete cu Sidol fețele foștilor privilegiați, reciclați în prosperi oameni de afaceri. Cazul lui Sever Mureșan este tipic, fiindcă matrapazlâcurile acestuia au ieșit la iveală, și deci pot fi studiate. Un ins urmărit de Interpol care scapă mereu cu fața aproape curată. Să fie doar o victimă inocentă a unor *règlements de comptes* între foști?

2. Ar trebui trecută cu vederea colaborarea unor magistrați cu serviciile Securității, dată fiind experiența și competența acumulată (știut fiind că un bun specialist se formează în mulți ani) sau ar trebui ca aceste persoane să fie expuse și îndepărtate din profesie? Soluția din Germania de Est, unde, după căderea zidului și reunificare, judecătorii din perioada comunistă au fost îndepărtați, este cea mai bună?

Poate că soluția germană a fost cea mai bună. Dar chestiunea colaborării cu Securitatea a unor magistrați este secundară. Mai gravă, mult mai gravă este subordonarea aproape integrală a justiției penale și civile la ordinele partidului, ordine care se dădeau pe baza interpretării abuzive a art. 1 din Constituția României, cel care formula baza juridică a imixtiunii unui partid politic, care nu funcționa nici măcar pe baze reprezentative și populare, în toate domeniile vieții publice. Această imixtiune, pe care am trăit-o pe piele proprie în cel puțin doua ocazii, era arbitrară, fiindcă se petrecea fie pe baza bunului plac, fie pe temeiul relațiilor clanice, complicităților alcoolice, sexuale sau mai știu eu de ce gen. Știți probabil că la județele de partid există un serviciu, al cărui nume nu-l cunosc, dar care superviza toate sau aproape toate deciziile de justiție. Acum unde se află acest serviciu? La nivelul ministerului Justiției? Să fi dispărut? Mă întreb.

3. Considerați că și în prezent, în lume și în România, puterea politică exercită influență sau control asupra magistraților? În ce modalitate? Prin ce pârgii?

Pe Internet se poate viziona, filmarea unei intervenții de mediere a președintelui României, între o asociație, reprezentată de Teodor Mărieș, 21 Decembrie, și aparatul procuraturii. Dan Voinea a fost învinuit de blocarea anchetelor

sau de greșeli grave de procedură. Pe cine să credem, pe fostul acuzator din parodia de justiție a așa-zisului Proces Ceaușescu, devenit apărător al victimelor loviturii de stat decembriste, sau pe Procurorul general al României?? Este normal să se ajungă la așa ceva? Chiar dacă Traian Băsescu a cerut aplicarea deciziei deja date în favoarea cererii asociației lui Mărieș. Trebuie să se ajungă la președinte pentru așa ceva?? Și atunci, nu ne putem oare întreba dacă alte intervenții de același tip, la nivel politic, nu ajung să modifice, înainte de exprimarea lor, deciziile justiției române?

4. Dacă ar trebui să vă adresați unei instanțe din România, pentru a vă ocroti un drept, ați avea încredere în sistem, în general, și în judecător, în special? Există vreo diferență între ceea ce ar trebui să fie un judecător și ceea ce el este, în realitate?

M-aș adresa doar dacă nu aș avea nici o altă soluție. Experiența mea este global negativă. Într-un proces în care reclamam un abuz de încredere, niște bunuri de valoare fiind vândute fără acordul meu de cei la care fuseseră deposite înainte de plecarea mea din țară, nu s-a ajuns niciodată la judecata pe fond, nu doar fiindcă apăruse, după tergiversări diverse, o chestiune de procedură ci și fiindcă declarațiile false ale acuzaților, la nivelul anchetei de poliție, nu au fost niciodată verificate, confruntate cu faptele sau cu martorii.

5. Ce socotiți că ar trebui să facă membrii acestui corp profesional pentru întărirea independenței și sporirea încrederii publicului în actul de dreptate? Cum ar trebui să se comporte un judecător? S-a născut oare judecătorul ideal?

Nu s-a născut judecătorul ideal. Și nici nu se va naște. Dar judecătorul nu este doar acela care aplică legea, ci și cel

care se supune legii. Corpul profesional din care faceți parte ar trebui să nu se considere mai presus de lege. Și deci să nu(-și) permită derogări. Nici pentru sine, nici pentru alții. **Inamovibilitatea nu e echivalentă cu iresponsabilitatea.**

«Națiunea care separă înțelepții de războinici va avea lași care să cugete și proști care să lupte.» Nu știu cine a zis aceste cuvinte. Dar cred că magistrații sunt cei care, ca și noi toți ceilalți, care mai credem în valorile comunitare, ar trebui să întrupeze dubla calitate aici evocată. Puterea fără lege și legea fără putere dezlănțuie haosul social. Într-un astfel de haos supraviețuiește România actuală.